

Handläggare: Johnny Ridemar
Tel 508 25 904

Till
Socialtjänstnämnden

Yttrande över ”Egenansvar – med professionellt stöd” (SOU 2008:58)

Förslag till beslut

1. Socialtjänstnämnden hänvisar till tjänsteutlåtandet som svar på remissen.
2. Socialtjänstnämnden överlämnar tjänsteutlåtandet till kommunstyrelsen.
3. Paragrafen justeras omedelbart.

Dag Helin

Fredrik Jurdell

Sammanfattning

I betänkandet ”Egenansvar – med professionellt stöd” lämnas ett antal förslag till förändringar av nuvarande flyktingmottagande i kommunerna och introduktionsverksamheten.

Det samlade ansvaret för introduktion och mottagande förslås överföras till migrationsverket eller arbetsförmedlingen. En ny introduktionslag (IL) införs. Staten föreslås överta det ekonomiska ansvaret för nyanländas försörjning i tre år (i vissa fall fem år). Kommunerna ska kunna åläggas att ta emot nyanlända och skall bedriva svenska för invandrare (sfi), förskola/skola, samhällsinformation. Kommunerna får för detta ett specialdestinerat statsbidrag under tre år för sina merkostnader. Ett system med ”lotsar” (företag) ska ansvara för individens introduktion i form av en utvecklingsplan. Den föreslagna ändrade ansvarsfördelningen innebär att kommunernas ansvar för introduktion av nyanlända upphör.

Förvaltningen anser att utredningens förslag i vissa delar kan vara bra under förutsättning att staten tar över ansvaret för introduktionen inklusive kostnadsansvaret för individernas försörjning. Förvaltningen anser dock att statens ansvar skall vara tidsmässigt längre än tre år samt förordar att Arbetsförmedlingen blir den myndighet som tar ansvaret för introduktionen. Det är också viktigt att kommunerna får full ekonomisk kompensation för de delar där kommunerna fortsatt ska bedriva verksamhet. Förvaltningen har svårt att bedöma om utredningens ekonomiska beräkningar i detta avseende stämmer

Bakgrund

Bostads- och integrationsroteln har remitterat rubricerade betänkande för yttrande. Remisstiden har angivits till den 8 september 2008. Förvaltningen har fått förlängd remisstid för behandling på sammanträdet den 18 september.

Ärendet har även remitterats till stadsdelsnämnderna Bromma, Hägersten – Liljeholmen och Kungsholmen samt utbildningsnämnden, Stockholms Stadshus AB och Stadsledningskontoret.

Ärendets beredning

Detta tjänsteutlåtande har utarbetats inom avdelningen för stadsövergripande sociala frågor; Arbetsmarknadsenheten i samarbete med staben

Betänkandet

Regeringen beslutade den 3 april 2007 att tillsätta en utredning med uppdrag att se över och lämna förslag om ansvar, utformning och finansiering av flyktingmottagande samt andra insatser som sammantaget påskyndar och ökar möjligheterna till etablering på arbetsmarknaden för nyanlända flyktingar och skyddsbehövande i övrigt samt deras anhöriga (dir. 2007:52).

Översynen omfattar den första tiden efter det att en nyanländ utlänning har beviljats uppehållstillstånd. Utredningen har haft i uppdrag att lämna förslag i följande följande frågor:

- Lämplig ansvarsfördelning mellan statliga myndigheter, kommuner och andra aktörer för flyktingmottagande samt andra insatser för nyanlända.
- Förändringar av den statliga ersättningen för flyktingmottagande och hur ersättningen ska regleras.
- Individens försörjning under den första tiden samt om ett statligt ansvar för försörjningen bör införas eller inte.

Förslagen ska sammantaget stärka kommunernas, statliga myndigheters och andra aktörers incitament att verka för ett snabbt inträde på arbetsmarknaden för den nyanlände.

Den statliga ersättningen bidra till effektivt utnyttjande av resurser på ett sätt som skapar tydliga ekonomiska incitament för olika aktörer.

Förslagen ska också stärka individernas incitament och möjligheter till egen försörjning på ett sätt som leder till en ökad valfrihet för individerna. Utgångspunkterna är att nyanlända så långt möjligt ska omfattas av den generella politiken och att försörjning i normalfallet inte ska ske genom försörjningsstöd enligt socialtjänstlagen (2001:453).

Introduktionsinsatser ska ske på heltid under tiden som statlig ersättning utgår och det ska finnas tydliga ekonomiska incitament och ett personligt ansvar för nyanlända att snabbt etablera sig på arbetsmarknaden och lära sig svenska.

Ytterligare utgångspunkter är att fler aktörer kan öka valfriheten för individen och bidra till utveckling av insatserna och att Arbetsförmedlingen, tillsammans med andra arbetsförmedlande organisationer, bör ha en framträdande roll och ett tydligare ansvar i hela processen.

Utredningen föreslår bl. a:

- Det införs en ny lag, lagen om introduktion för vissa nyanlända utlänningar (introduktionslagen). Introduktionslagen innehåller bl.a. bestämmelser om rätten till introduktion och ersättning samt introduktionens syfte, mål och innehåll. Statens och den nyanlända utlänningens ansvar och skyldigheter regleras också i lagen.
- En ny aktör - introduktionslots - införs vars uppgift ska vara att ta till vara den nyanländes rättigheter, intressen och behov. ("Lotsen" utgörs av ett företag som den nyanlända själv väljer). Lotsen specialitet skall förutom arbetsmarknadsetablering, vara att beakta den nyanländes hela situation, dvs familjesituation, behov av hälso- och sjukvård, bostadssituation mm. Lotsens uppgift är att se till att den nyanlända får information så att han eller hon kan fatta relevanta beslut för sin framtid. Kraven på den nyanlända skärps, ansvarsfördelningen mellan statliga myndigheter, kommuner och andra aktörer tydliggörs och servicen till nyanlända görs mer likvärdig över hela landet.
- Målgruppen för introduktion bibehålls, men begränsas till att omfatta personer mellan 18 och 64 år. Tiden för anhöriga till nyanlända utlänningar att ansöka om uppehållstillstånd för att omfattas av introduktionslagen utökas från två till sex år från det att den person som han eller hon har anknytning till först togs emot i en kommun.
- En ny lag om kommunernas ansvar för bosättning av vissa nyanlända utlänningar (bosättningslagen) införs. Kommunens ansvar gäller för de kategorier av nyanlända utlänningar som omfattas av den föreslagna introduktionslagen, dock utan någon begränsning i ålder. Den föreslagna bosättningslagen bygger i första hand på frivillighet, men kommuner som inte kommer överens på frivillig väg kan åläggas en skyldighet att ta emot ett visst antal nyanlända. Migrationsverket ansvarar för att ta fram underlag för bosättning av nyanlända och beslutar, utifrån underlag från länsstyrelserna och i samråd med Arbetsförmedlingen, hur många nyanlända som ska tas emot inom ett län. Länsstyrelsen ansvarar för samordning av bosättning inom kommunerna i länet. Det innebär att länsstyrelsen, utifrån

Migrationsverkets underlag, tillsammans med kommunerna ska avtala om och slutligt fastställa antalet nyanlända som ska tas emot för bosättning inom varje län. Om sådan överenskommelse inte kan nås på frivillig väg beslutar länsstyrelsen antalet nyanlända som ska tas emot av varje kommun; en ny ”pliktlagstiftning införs.

- Staten ska ansvara för introduktionen av nyanlända. Huvudansvaret för introduktionen ska ligga på *en* statlig myndighet. Detta ansvar ska ligga på Migrationsverket alternativt Arbetsförmedlingen. Ansvaret för introduktionen av nyanlända innebär att ansvarig myndighet ansvarar för att se till att ett introduktionsprogram erbjuds och genomförs.
- Ett statligt ansvar för försörjningen av nyanlända under introduktionstiden införs. Det innebär att staten i normalfallet ska stå för individens försörjning under tre års tid. I särskilda fall kan ansvaret utsträckas till fem år, t.ex. för personer som är i behov av längre rehabilitering och vård.
- Kommunerna ska erhålla ett specialdestinerat statsbidrag för merkostnader som kommunerna har i samband med att en nyanländ bosätter sig i en kommun. Det särskilda statsbidraget ska utgå under tre år och följer individen oavsett var i landet han eller hon väljer att bo. Kommunerna ska kunna ansöka om ersättning för särskilda kostnader, extraordinära kostnader och vissa sjukvårdskostnader.
- Samhällskunskap ska ges i form av undervisning av behöriga lärare inom den obligatoriska skolan och gymnasieskolan. Kommunen ska ansvara för utbildningen. Utredningen anser att det bör införas en samhällskunskapspeng där individerna kan välja var och av vilken kommun de kan erhålla samhällskunskapsutbildning.
- Nyanlända som deltar i ett introduktionsprogram ska ha rätt till introduktionsersättning. Introduktionsersättning utgår när introduktionen påbörjas. Introduktionen ska anses påbörjad när en utvecklingsplan upprättats och godkänts av ansvarig myndighet. Introduktionsersättningen är en form av "lön" för den nyanländes prestation och aktiva deltagande i arbetslivsinriktade verksamheter i introduktionsprogrammet. Introduktionsersättningen är individuell, dvs. inte beroende av hushållets samlade inkomster. Den ska vara schabloniserad och ska täcka den nyanländes personliga levnadsomkostnader. Introduktionsersättningen kan sättas ned helt eller delvis, t.ex. om den nyanlände inte är aktiv och uteblir från introduktionsverksamhet som anvisats honom eller henne. Utöver introduktionsersättning kan statlig ersättning per hushåll och månad lämnas för boende (bostadsersättning) och barn (barnersättning).

- För att öka den nyanländes möjligheter att välja svenskundervisning för invandrare (sfi) ska en sfi-peng följa den nyanlände. Det innebär att pengarna följer den nyanlände och att den nyanlände kan välja sfi-undervisning i annan kommun än hemkommunen, även om hemkommunen inte stödjer beslutet. Varje kommun ska även vara skyldig att se till att de nyanlända som omfattas av den föreslagna introduktionslagen kan påbörja sfi-undervisning inom en månad från det att en anmälan till sfi-kurs inkommit till kommunen.

Förvaltningens synpunkter

Utredningens förslag är omfattande och får konsekvenser i form av ett mycket stort antal lagändringar. Med hänsyn till den korta remisstiden har förvaltningens synpunkter därför begränsats till att omfatta det som förvaltningen bedömt som de viktigaste förslagen i utredningen.

För närvarande är ansvarsförhållandet mellan staten och kommunerna sådant att staten har det fulla ansvaret för asyltiden, dvs tiden innan det beslut har fattats av migrationsverket om individen skall beviljas uppehållstillstånd eller inte. Under den tid som staten har ansvaret har staten ansvaret för individens försörjning. När en individ beviljats uppehållstillstånd (permanent eller temporärt) övergår ansvaret för individen till den kommun där individen är bosatt, (om inte individen bor på sk anläggningsboende). Alla som beviljats uppehållstillstånd skall erbjudas introduktion av den kommun där man är folkbokförd.

I stadens nuvarande organisation är ansvaret för flyktingar och invandrare delat på flera olika nämnder. Utbildningsnämnden ansvarar för Sfi, vuxenutbildning, grundskola och gymnasium. Stadsdelsnämnderna ansvarar för mottagandet, samhällsinformation, introduktionsplaner och introduktionsersättning till flyktingar och nyanlända, förskoleverksamhet mm. Kommunstyrelsen, Jobbtorg Stockholm ansvarar för den arbetslinjeinriktade delen som innebär att den nyanlände så snart det är möjligt ska få en jobbplan på ett jobbtorg.

Med dessa erfarenheter kan sägas att det finns fördelar med att ansvaret för nyanländas etablering lyfts till en huvudman som får ta det fulla ansvaret för de nyanlända. Det borde kunna leda till en större "enhetlighet", även om utredningens förslag innebär att de olika insatser som den nyanlände skall erbjudas kommer att utföras av olika aktörer. Förvaltningen tycker dock att förslaget inte tydligt kan redovisa att det kommer leda till en *effektivare* introduktion. Som huvudansvarig för introduktionen föreslås arbetsförmedlingen eller migrationsverket. Ansvaret för att planera för hur antalet nyanlända ska tas emot i länets kommuner föreslås läggas på länsstyrelserna. En "lotsbank" av privata företag ska upprätta "utvecklingsplaner" för individen och "följa" individen genom introduktionen. Kommunerna föreslås ha kvar ansvaret när det gäller frågor om skola, förskola, vuxenut-

bildning, samhällsinformation. Kommunerna ska också samverka med länsstyrelsen i frågan om mottagandet (bosättningen) i kommunen alternativt bli tvingade att ta emot ett visst antal.

Förvaltningen ställer sig i huvudsak positiv till inriktningen i betänkandet som har eget ansvar, arbete och jämställdhet i fokus. Inriktning och förhållningssätt följer i princip utgångspunkterna för stadens riktlinjer för arbetet med ekonomiskt bistånd. Därmed blir nyanlända likställda med andra arbetslösa. Vidare styrs introduktionen bort från socialtjänsten vilket sannolikt är bra då socialtjänsten ofta förknippas med hantering av människor med problem.

Betänkandet innehåller en rad förslag på förändringar som bedöms kunna innebära förbättringar men i vissa av utredningens förslag finns det anledning att ställa sig tveksam.

En av de utgångspunkter som gällde vid den tidpunkt då staden beslutade att decentralisera mottagandet av nyanlända flyktingar och invandrare till stadsdelsnämnderna var att de starkaste incitamenten för att lyckas bättre med graden av självförsörjning efter avslutad introduktion var om ansvaret för mottagandet innehades av den organisation som också skulle komma att få ta ”konsekvenserna” av en lyckad/mindre lyckad introduktion. Med detta som utgångspunkt ser förvaltningen i förslaget till ”förstatligande” av mottagandet av nyanlända både möjligheter och risker.

I förslaget uttrycks det som att allt ”ansvar” för introduktionen ”lyfts av” kommunerna. Förvaltningen anser dock att det finns ett betydande ansvar kvar för kommunerna genom att förslaget anger att kommunerna fortsatt ska se till att det finns SFI, barnomsorg, förskola/skola, samhällskunskapsutbildning samt ett ”bosättningsansvar”. Nedan redovisas förvaltningens synpunkter på några olika delar av utredningens förslag.

Ny introduktionslag

Förvaltningen tycker det är bra om en ny lag stiftas under förutsättning att den är tydlig både vad gäller introduktionens syften och mål och även när det gäller såväl myndigheters som individens rättigheter och skyldigheter. Lagen avses omfatta även de som varit bosatta i kommunen högst två år, vilket innebär retroaktiv tillämpning.

För att det inte ska uppstå problem vid tillämpningen i relation till rätten till ekonomiskt bistånd är det viktigt att den föreslagna introduktionslagen, på motsvarande sätt som Lag (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl., innehåller en bestämmelse om att den som omfattas av denna lag inte har rätt till bistånd enligt 4 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) för förmåner av motsvarande karaktär och att rätt till bistånd för bostadskostnader inte heller föreligger.

Målgruppen behålls - tid för anhöriga utökas

Målgruppen för introduktion föreslås bibehållas men begränsas till åldrarna 18-64 år. Detta har förvaltningen inga invändningar mot. Tiden för anhöriga att söka uppehållstillstånd för att omfattas av introduktionen utökas från två till sex år från det att den som individen är anhörig med togs emot i en kommun. Detta förslag är enligt förvaltningen bra då det kan öka mobiliteten till delar av landet som har bra förutsättningar för mottagandet.

Staten ansvarar för introduktionen

Förslaget anger att en statlig myndighet ska äga huvudansvaret för introduktionen och att introduktionsprogram erbjuds och genomförs. Förvaltningen delar uppfattningen om att ansvaret bör ligga samlat på en huvudman. Det måste dock förutsättas att detta ansvar inkluderar huvudansvar för samverkan med andra myndigheter och kommuner. I praktiken innebär förslaget att ett mycket stort antal myndigheter och företag kommer vara inblandade med ansvar för olika delar av genomförandet av ett introduktionsprogram.

Staten ansvarar för försörjningen i tre – fem år

Förvaltningen anser att det är bra att ansvaret för introduktionen kopplas ihop med ansvaret för individens försörjningsbas. Förvaltningen är dock kritisk till periodens längd.

Förvaltningen anser att den perioden bör utsträckas till minst fem år för samtliga mottagna, (enligt förslaget är det bara för de som är i behov av vård av olika slag eller rehabilitering som kan omfattas av statligt försörjningsansvar i upp till fem år). Dessutom blir det med förslaget så att kommunerna får ”ta över” ansvaret för den enskildes försörjning om introduktionen inte lett till att den nyanlände är självförsörjande efter tre år.

I utredningen görs ett antagande om självförsörjningsgraden efter viss tid. Andelen nyanlända i åldern 18–64 år som är i egenförsörjning tre år efter första bosättning antas vara 45 procent. Förvaltningen menar att detta konkret innebär att ansvaret för den resterande delen överförs till kommunerna och med största sannolikhet kommer dessa individers fortsatta försörjning bestå av ekonomiskt bistånd.

Ersättning till nyanlända

Ersättningen till nyanlända föreslås lämnas i form av introduktionsersättning, bostadsersättning och barnersättning till den som deltar i introduktionsprogram och följer sin utvecklingsplan.

Introduktionsersättning

Introduktionsersättning ska ges i en löneliknande form och i syfte att främja jämställdhet baseras den på respektive vuxen individs prestationer. Om hushållet väl-

jer att låta en person avstå från att delta i introduktionen får hushållet alltså klara sitt uppehälle med mindre pengar. Ersättningen ska vara något högre än riksnormen för försörjningsstöd och den är mer schabloniserad. Den kan sättas ned helt eller delvis om den nyanlände inte medverkar aktivt och uteblir. Inkomster från extraarbete utanför introduktionsprogrammet, som ska vara på heltid, ska inte reducera ersättningen.

Förvaltningen har inget att invända mot denna konstruktion och bedömningen är att den ger incitament till aktivt deltagande i introduktionsprogram och till att söka sig till arbetsmarknaden under förutsättning att den nyanlända inte ges rätt att vända sig till socialtjänsten för kompletterande ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen.

Ur kommunens perspektiv är det viktigt att handläggningstiderna för introduktionsersättningen är korta så att kommunen inte tvingas förskottera och återsöka utbetalat bidrag med hänvisning till långa handläggningstider. Eftersom felaktigt utbetald introduktionsersättning ska kunna återkrävas och kvittas bör det även framhållas att detta ej får tillåtas medföra behov av ekonomiskt bistånd.

Barnersättningen

Barnersättningens storlek utgår från riksnormens personliga och hushållsgemensamma kostnad för olika åldrar reducerat med barn-respektive studiebidrag. Förvaltningen tycker att denna konstruktion är logisk.

Förvaltningen vill dock invända mot att 16-17-åringar som ej går i gymnasieskolan får högre introduktionsersättning, dvs. ej reducerad med studiemedel, än de gymnasiestuderande. Detta är olyckligt eftersom det minskar incitamentet att studera på gymnasiet, vilket alltid bör eftersträvas när det gäller alla ungdomar.

Bostadsersättningen

Bostadsersättning föreslås endast utgå vid boende med eget första förstahandskontrakt, egen bostadsrätt eller vid av hyresvärden godkänt andrahandskontrakt. Syftet är att stimulera ordnade boendeförhållanden. I Stockholm bosätter sig majoriteten av de nyanlända under mycket osäkra och trångbodda förhållanden, och i detta sammanhang är det åter angeläget att poängtera vikten av att klargöra förutsättningarna i relation till rätten till ekonomiskt bistånd till hyreskostnader.

Det är bra att de nyanlända föreslås få längre betänketid (6 månader), under vilken de kan vända sig till migrationsverket för anvisning av en egen lägenhet på en ort där detta kan erbjudas, men tiden är ändå inte tillräcklig. Bosättningsproblemen aktualiseras främst när familjeanknytningarna anländer. I samband med familjeåterföreningen bör därför en ny sexmånadersperiod aktualiseras då familjen kan vända sig till migrationsverket vid behov av hjälp med bostad. Behovet uppstår många gånger mycket akut och migrationsverket bör därför även ha beredskap för detta i form av jourboende i avvaktan att bostadsanvisning är möjlig att göra.

Ny aktör – Introduktionslots

En s.k. lots i form av ett företag kan vara ett sätt att stärka den enskildes förutsättningar för en snabbare etablering. Förvaltningen ser detta som ett nytt sätt att hitta vägar till en snabbare etablering vilket är bra. Förslaget innehåller också en ”valfrihet” för individen att själv välja lots. Det kan ifrågasättas om den enskilde ska eller kan välja ”helt själv”. Om lotsen ska in i ett tidigt skede för att tillsammans med den enskilde upprätta individens utvecklingsplan så måste det förutsättas att den aktuella lotsen/företaget har en särskild kunskap som kan bidra till att matcha den enskildes utbildningsbakgrund och erfarenheter av tidigare yrken mot utbildning eller arbetsmarknad. Alla lotsar kan rimligen inte förväntas ha en kunskap inom samtliga branschområden och sannolikt ökar lotsens förutsättningar att vara ett stöd för individen om lotsen har kunskaper inom det bransch eller det yrkesområde den ska lotsa.

En övergång till ett ”lotssystem” innebär behov av dubbla system under en övergångsperiod. Från det att beslut om införande av lotsar fattas tills ett sådant system är helt infört krävs en period där både lotsar och kommunerna verkar parallellt i introduktionen. Utredningen föreslår att under högst ett år efter det datum då integrationslagen träder i kraft får Migrationsverket/Arbetsförmedlingen ge kommunen de uppgifter som åläggs introduktionslotsen.

Samhällskunskap ska ges

När det gäller samhällsinformationen till nyanlända är det viktigt att utveckla såväl innehåll som form. Bland annat är det synnerligen viktigt med större fokus på barnperspektivet och föräldrarollen, exempelvis förväntningar på föräldrars deltagande och engagemang i skolgång och fritidsaktiviteter, och barnsäkerhet. Det finns ett stort behov av vardagsnära information och möjlighet att diskutera exempelvis barnuppfostran, jämställdhetsfrågor, religionsfrågor etc.

Utredningen föreslår att undervisningen ska ges av behöriga lärare inom den obligatoriska skolan och gymnasieskolan och att skolverket ska fastslå en utbildningsplan för verksamheten. Förvaltningen anser att en god samhällsinformation är av yttersta vikt och delar utredningens förslag om att denna uppgift kan utföras av kommunerna. Stadens egna erfarenheter visar att samhällsinformationen behöver fördjupas och ges större tydlighet kring innehållsfrågor och omfattning. När det gäller samhällsinformation så anser förvaltningen att samverkan skall ske med aktörer som exempelvis försäkringskassan, arbetsförmedlingen, hälso- och sjukvården, föreningsliv m.fl. Det är även viktigt ur ett likställighetsperspektiv att alla nyanlända garanteras samma samhällsinformation. Även om kommunerna inte har ansvaret för introduktionen av nyanlända under de första tre åren är det i kommunernas intresse att de insatser som ska genomföras under introduktionen görs på ett sätt som så långt som möjligt medverkar till att ge individen de allra bästa förutsättningarna för sin etablering i landet.

Kommunerna är dock själva bäst på att avgöra i vilken form denna typ av aktiviteter ska genomföras och i vilken omfattning. Det finns många lokala förutsättningar som måste beaktas och informeras om. Enligt förslaget ska verksamheten bedrivas med utgångspunkt från en av skolverket upprättad utbildningsplan. Förvaltningen anser att det är angeläget att en sådan plan ska fungera som ett ramverk som inte begränsar möjligheterna att föra in vissa moment som kan handla om de lokala förhållanden som gäller i kommunen.

Det finns vidare mycket goda exempel från ett nytt sätt att arbeta med samhällsinformation i Malmö stad. Där ges informationen i något som mer liknar en studie-cirkel, på det egna språket och framförallt i en mer dialogliknande form. Där finns möjlighet till att mer djupgående ifrågasätta, diskutera och jämföra likheter och olikheter mellan kulturer, religion och ”den svenska modellen”.

Arbetsförmedlingens uppdrag/ansvar

Utredaren föreslår att ansvaret för introduktionen skall läggas på antingen Migrationsverket eller arbetsförmedlingen. Förvaltningen förordar att ansvaret läggs på arbetsförmedlingen och med tydliga uppdrag vad gäller insatser och fördelning av resurser.

Skälet till detta är att arbetsförmedlingen har störst förutsättningar att ge individen stöd och insatser som leder till jobb och egen försörjning. Den risk som förvaltningen ser är att arbetsförmedlingen genom ett utökat uppdrag förlorar fokus på sitt kärnuppdrag. Därför måste anslag och insatser som riktas till målgruppen nyanlända öronmärkas och vara konjunkturoberoende, dvs. att dessa ej får förändras vid tider då övriga arbetsmarknadspolitiska medel minskas. Anslagens storlek måste också kunna samvariera med inflödet av flyktingar och nyanlända. Stadens erfarenheter hittills är att arbetsförmedlingen, trots tydliga direktiv i regleringsbrevet, ändå inte prioriterat flyktingar och nyanlända liksom mottagare av ekonomiskt bistånd. En konsekvens av detta är att kommunerna tidigare etablerat olika verksamheter med arbetsmarknadspolitisk inriktning.

Utredaren föreslag innebär också att arbetsförmedlingen skall få huvudansvar för anordnande av praktikplatser, vilket förvaltningen tycker är bra. Utredaren förutsätter dock att kommunerna tillhandahåller praktikplatser, vilket innebär att det måste ingå i kommunernas uppdrag som arbetsgivare att möta upp detta genom att ta ett aktivt ansvar för arbetsmarknadspolitikens genomförande. Skall kommunerna kunna ha detta uppdrag förutsätts också att det finns medel som täcker de merkostnader som uppstår för att ha handledare som också har en kompetens i att ha praktikanter med annat språk, låg nivå i svenska språket, kulturell kompetens osv.

Försäkringskassans uppdrag/ansvar

När det gäller försäkringskassans ansvar så vill förvaltningen framhålla att det även här är viktigt att öronmärka resurser till målgruppen.

Ersättning till kommunerna

Förvaltningen ser det som en självklarhet att staten ska kompensera kommunerna för de kostnader som kommunerna får för genomförande av de uppdrag de åläggs. Detta sker genom att kommunerna får ett specialdestinerat statsbidrag för genomförandet av olika aktiviteter och de merkostnader som uppstår för en kommun när en nyanländ bosätter sig i kommunen ska kommunerna. Enligt förslaget ska kommunerna kompenseras under tre år och utredningen pekar ut åtta olika områden:

- anordnande av praktikplatser
- merkostnader inom barnomsorg och skola
- merkostnader inom äldreomsorg
- merkostnader inom vuxenutbildning
- särskild information som vänder sig till nyanlända
- översättningskostnader för informationsmaterial och annat
- tolkkostnader samt
- utbildningen av den egna personalen i kulturmöten och migrationsbarriärer

Det är också angeläget att kommunerna erhåller full kompensation i fråga om extraordinära kostnader och vissa sjukvårdskostnader. Hittills har det varit så att kommunerna aldrig erhållit full ekonomisk kompensation för extraordinära kostnader utan bara vissa del. Detta bekräftas också i utredningen.

SFI-peng

För att öka nyanländas möjligheter att välja svenskundervisning ska en sfi-peng följa den nyanlände även om undervisningen sker i annan kommun än hemkommunen. Att koppla ersättningen för SFI-undervisningen till den kommun som utför verksamheten anser förvaltningen är riktigt. I staden har nyanlända valmöjlighet att välja SFI-anordnare inom kommungränserna varför en sådan valfrihet inom länet bör vara möjlig.

Samhällskunskapspeng

Förvaltningen anser det riktigt att samhällskunskapspengen följer den nyanlände. på samma sätt som SFI-pengen föreslås följa den nyanlände.

Bosättningslagen

Ansaret för bosättning innebär att kommunerna skall ha en skyldighet att ta emot nyanlända för bosättning. Intentionerna i utredningens förslag om en sk ”pliktlag” som ger länsstyrelsen möjlighet att ålägga kommunerna att ta emot ett visst antal nylända är goda. Syftet är att få alla kommuner delaktiga i mottagandet. I praktiken är det så att de allra flesta kommuner tar emot flyktingar om än i varierande grad pga. olika förutsättningar. Förvaltningen anser dock att det finns risk för att

denna lag blir verkningslös i praktiken. Om en kommun "åläggs" att ta emot ett antal nyanlända så kan det i praktiken bli svårt att placera i kommunen om det inte finns bostäder i relation till det beslutade antalet. Förvaltningen anser det inte rimligt att en lag som utredningen säger ska "bygga på frivillighet" samtidigt ska kunna användas tvingande. I ett värsta scenario kan en kommun tvingas köpa hotellboende för alla som inte kan erbjudas ett vanligt boende. Om man inför någon form av tvång för kommunerna uppstår även frågan om hur länge detta ska gälla, dvs om det tvingande beslutet gäller under ett år för att därefter omprövas.

Utredningens ekonomiska beräkningar

Förvaltningen har mot bakgrund av den korta remisstid som gäller för denna utredning inte kunnat detaljstudera alla och de mycket omfattande ekonomiska beräkningar som utredningen genomfört. Om förslagen beträffande ersättning till kommunerna är tillräckliga eller ej är således inte bedömda.

Detta gäller både de mer övergripande antaganden utredningen gjort för hur förslagen påverkar alla kommunerna, landstingen och staten men också i enskilda detaljer. T ex har beräkningar som gjorts över vad en t ex en "SFI-plats" kostar. Enligt utredningen 34 tkr per nyanländ. När förvaltningen förhört sig med utbildningsförvaltningen om hur de ser på denna beräkning så anser de att den beräkning som gjorts är för låg. Med hänsyn tagen till den "nivå" som många nyanlända befinner sig på, t ex om individer är analfabeter och lågutbildade, och ska studera SFI.

Vidare så anger utredningen en omfattning på 50 timmar för en nyanländs samhällskunskap och till en kostnad om 3,5 tkr per nyanländ. Förvaltningen anser att samhällskunskapen är ett mycket viktigt verktyg i introduktionen och att det därför är motiverat med en höjning av ambitionsnivån i förhållande till dagsläget. Det gäller både innehåll och omfattning. Förvaltningens är tveksam till om den föreslagna nivån ens kompenserar för en omfattning som motsvarar dagsläget och de egentliga kostnaderna. Förvaltningen räknar också med att Utbildningsnämnden i sitt yttrande kommer att redovisa sina synpunkter på om kostnadsberäkningarna i detta avseende är korrekta eller ej.

En generell synpunkt förvaltningen vill ge är att det är synnerligen viktigt att full kompensation utges för de merkostnader som uppstår när nyanlända tas emot i kommunen. Vidare anser förvaltningen att kommunerna alltid ska kompenseras fullt ut vad gäller sådana extraordinära kostnader som kan uppstå t ex vid vissa tidpunkter då t ex antalet mottagna ökar extremt under mycket kort tid (som bl a skedde efter den s.k. asyllagens införande)

Konsekvenser för Jobbtorg Stockholm

Ett genomförande av utredningens förslag påverkar Jobbtorg Stockholms verksamhet. En väsentlig del av Jobbtorgetts målgrupper utgörs av nyanlända flyktingar

och andra invandrare. Dessa grupper blir i så fall ett statligt ansvar. Dock bör staden beakta att en stor del av dessa enligt utredningen förväntas återkomma till staden efter tre år utan egen försörjning

Bilaga

Sammanfattande och inledande delen av betänkandet ”Egenansvar – med professionellt stöd”